

VAI TRÒ CỦA CÁC TỔ CHỨC CHÍNH TRỊ - XÃ HỘI ĐỐI VỚI QUẢN LÝ PHÁT TRIỂN XÃ HỘI TRONG LĨNH VỰC CHÍNH TRỊ Ở VIỆT NAM

Đoàn Thế Hùng^(*)

^(*) Phó giáo sư, tiến sĩ, Trường Đại học Quy Nhơn.

Email: doanthehung@qnu.edu.vn

Nguyễn Tuấn Anh^(**)

^(**) Tiến sĩ, Trường Đại học Quy Nhơn.

Email: nguyentuananh@qnu.edu.vn

Nhận ngày 14 tháng 09 năm 2023. Chấp nhận đăng ngày 03 tháng 01 năm 2024.

Tóm tắt: Các tổ chức chính trị - xã hội ở Việt Nam là cơ sở chính trị của Đảng và Nhà nước, có vai trò quan trọng đối với quản lý phát triển xã hội ở nhiều lĩnh vực. Trong lĩnh vực chính trị, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia xây dựng, củng cố chính quyền nhân dân; tạo dựng các điều kiện, các kênh khác nhau cho việc biểu đạt ý kiến cá nhân và tham gia vào công việc của nhà nước; phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, thực hiện dân chủ, tăng cường đồng thuận xã hội; tham gia phòng, chống tham nhũng; giám sát, phản biện xã hội. Bài viết phân tích vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội đối với quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị và đề xuất một số giải pháp phát huy vai trò của các tổ chức này đối với quản lý phát triển xã hội ở Việt Nam.

Từ khóa: các tổ chức chính trị - xã hội, phát triển xã hội, quản lý xã hội, quản lý phát triển xã hội, quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị.

1. Mở đầu

Quản lý phát triển xã hội là “sự tác động có chủ đích của hệ thống quản lý hay chủ thể quản lý (trực tiếp là nhà nước hoặc các tổ chức ngoài nhà nước) lên hệ thống bị quản lý hay khách thể quản lý (đời sống xã hội), bằng các nguồn lực trong xã hội và các công cụ, phương thức tác động đa dạng, nhằm

hướng sự vận hành và phát triển của đời sống xã hội theo các mục tiêu đặt ra” (Phạm Ngọc Thanh 2016: 24). Quản lý phát triển xã hội được thực hiện bởi nhiều chủ thể khác nhau, có thể là nhà nước hoặc phi nhà nước (cá nhân, tổ chức, cộng đồng, nhóm, tập thể, xã hội...); thông qua các công cụ, phương tiện khác nhau để đạt được mục tiêu phát

triển trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội (kinh tế, chính trị, văn hóa, xã hội, môi trường,...). Trong lĩnh vực chính trị, mục tiêu cao nhất của quản lý phát triển xã hội là đạt được sự phát triển ổn định về chính trị, nâng cao hiệu quả hoạt động của hệ thống chính trị, mở rộng dân chủ và tăng cường sự tham gia của người dân.

Các tổ chức chính trị - xã hội là “những tổ chức hoạt động vì lợi ích của các nhóm, các cộng đồng xã hội cụ thể... Các tổ chức chính trị - xã hội bao gồm cả hoạt động chính trị và hoạt động phi chính trị” (Phan Xuân Sơn 2012: 33). Ở Việt Nam, hiện có 6 tổ chức chính trị - xã hội được pháp luật thừa nhận, bao gồm: Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Công đoàn Việt Nam, Hội Nông dân Việt Nam, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam và Hội Cựu chiến binh Việt Nam.

Các tổ chức chính trị - xã hội, với tư cách một trong những chủ thể quản lý phát triển xã hội, có vai trò quan trọng đối với quản lý phát triển xã hội ở nước ta. Trong lĩnh vực chính trị, các tổ chức chính trị - xã hội phát huy vai trò của mình đối với quản lý phát triển xã hội thông qua việc tham gia xây dựng, củng cố chính quyền nhân dân; tạo dựng các điều kiện, môi trường, các kênh khác nhau cho việc biểu đạt ý kiến cá nhân, tạo điều kiện để nhân dân tham gia vào công việc của nhà nước; phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, thực hiện dân chủ, tăng cường đồng thuận xã

hội; tham gia phòng, chống tham nhũng; giám sát, phản biện xã hội.

2. Một số vai trò cơ bản của các tổ chức chính trị - xã hội đối với quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị ở Việt Nam hiện nay

2.1. Tham gia xây dựng, củng cố chính quyền nhân dân

Thứ nhất, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội là “cơ sở chính trị của chính quyền nhân dân” (Hiến pháp năm 2013. Điều 9), có vai trò quan trọng trong việc tham gia bầu cử ra các cơ quan quyền lực nhà nước.

Các tổ chức chính trị - xã hội có quyền *cử đại diện lãnh đạo tham gia các tổ chức phụ trách bầu cử*, qua đó có điều kiện để thực hiện chức năng đại diện cho các tầng lớp dân cư tham gia và kiểm soát hoạt động bầu cử. Theo quy định của pháp luật, Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam là một Phó Chủ tịch Hội đồng bầu cử quốc gia; người đứng đầu một số tổ chức chính trị - xã hội khác có thể là Ủy viên của Hội đồng bầu cử quốc gia (Xem: Luật Bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân năm 2015. Điều 12).

Các tổ chức chính trị - xã hội tiến hành các hoạt động *hiệp thương bầu cử*. Qua 5 bước 3 vòng hiệp thương giới thiệu đại biểu Quốc hội hoặc Hội đồng nhân dân, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam có vai trò rất lớn trong việc lựa chọn các ứng cử viên xứng đáng, góp phần vào thành công của các cuộc bầu cử. Hoạt

động hiệp thương bầu cử của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội bước đầu phát huy hiệu quả thực tế. Trong kỳ bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2016 - 2021, qua các lần hiệp thương, “Ủy ban Mặt trận Tổ quốc các cấp đã loại khỏi danh sách hiệp thương chính thức 150 ứng cử viên đại biểu Quốc hội và 63.607 ứng cử viên đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp do phát hiện vi phạm chính sách, pháp luật, tham nhũng, tiêu cực, vi phạm đạo đức, lối sống” (Dẫn theo: Lê Tiến Châu 2022a).

Các tổ chức chính trị - xã hội phối hợp với chính quyền các địa phương tổ chức các hội nghị cử tri nơi cư trú, tạo điều kiện để cử tri nhận xét, đánh giá, thể hiện sự tín nhiệm của mình đối với các ứng cử viên, loại bỏ những ứng cử viên không xứng đáng. Các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện công tác *giám sát bầu cử* để đảm bảo quyền làm chủ của nhân dân được thực hiện đúng đắn. Trong kỳ bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp nhiệm kỳ 2021 - 2026, “Ban Thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam thành lập 9 đoàn kiểm tra, giám sát công tác bầu cử tại 22 tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương; Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp tỉnh đã chủ trì tổ chức 480 đoàn kiểm tra, giám sát, phối hợp, tham gia thực hiện kiểm tra, giám sát 845 đoàn; Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp huyện đã chủ trì tổ chức 2.764 đoàn kiểm

tra, giám sát, phối hợp, tham gia thực hiện kiểm tra, giám sát 4.269 đoàn; Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp xã đã chủ trì tổ chức 18.490 đoàn kiểm tra, giám sát, phối hợp, tham gia thực hiện kiểm tra, giám sát 23.696 đoàn công tác bầu cử” (Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2021: 3).

Thứ hai, đại diện Mặt trận Tổ quốc có quyền tham gia các Hội đồng tuyển chọn, giám sát Thẩm phán quốc gia, Hội đồng tuyển chọn kiểm sát viên Viện kiểm sát nhân dân tối cao, Hội đồng thi tuyển kiểm sát viên sơ cấp, kiểm sát viên trung cấp; chủ trì lựa chọn, giới thiệu người đề Hội đồng nhân dân các cấp bầu làm Hội thẩm nhân dân. Với những quy định của pháp luật, Mặt trận Tổ quốc có cơ sở pháp lý để thực hiện vai trò của mình trong việc tham gia lựa chọn các nhân sự xứng đáng cho các cơ quan tư pháp. Năm 2020, “đại diện Ban Thường trực Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã cho ý kiến về 8 hồ sơ bổ nhiệm kiểm sát viên, Viện Kiểm sát nhân dân tối cao; cho ý kiến đối với 1.561 hồ sơ dự thi kiểm sát viên, viện kiểm sát nhân dân các cấp”; “cho ý kiến đối với 729 hồ sơ bổ nhiệm, bổ nhiệm lại, miễn nhiệm, bãi nhiệm thẩm phán tòa án nhân dân các cấp” (Dẫn theo: Lê Tiến Châu 2022a).

Thứ ba, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia thực hiện Quy chế dân chủ ở cơ sở và Pháp lệnh dân chủ ở xã, phường, thị trấn. Ở cấp cơ sở, các tổ chức chính

trị - xã hội thực hiện vai trò tham gia quản lý phát triển xã hội thông qua hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân, Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng. Theo số liệu thống kê từ 2019 đến tháng 6/2022, “tổng số Ban Thanh tra nhân dân là 15.243; tổng số cuộc Ban Thanh tra nhân dân chủ trì giám sát của các tỉnh, thành phố là 38.613 cuộc. Ban Giám sát đầu tư của cộng đồng là: 23.700 Ban với tổng số công trình, dự án được giám sát là 27.038; Ban Thanh tra nhân dân chủ trì giám sát của các tỉnh, thành phố là 38.613 cuộc” (Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2023). Hoạt động giám sát của Ban Thanh tra nhân dân đã góp phần kiểm soát chính quyền cơ sở; là công cụ để nhân dân tham gia quản lý nhà nước và xã hội, thực hiện quyền “dân kiểm tra” trong Quy chế dân chủ cơ sở, phát hiện sai phạm và đề xuất, kiến nghị xử lý.

2.2. Tạo dựng các điều kiện, môi trường, các kênh khác nhau cho việc biểu đạt ý kiến cá nhân, tạo điều kiện để nhân dân tham gia vào công việc của Nhà nước

Các tổ chức chính trị - xã hội tạo ra các diễn đàn để nhân dân tham gia vào đời sống chính trị, thảo luận, tư vấn, đóng góp ý kiến cho công việc của Nhà nước; đồng thời, làm cầu nối, kênh truyền dẫn tiếng nói, nguyện vọng của người dân đến với Nhà nước. Qua đó, góp phần thúc đẩy sự phối hợp hành động giữa Nhà nước và xã hội, giữa

sáng kiến của nhân dân và chính sách, pháp luật của Nhà nước để nâng cao hiệu quả quản lý phát triển xã hội. Các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện vai trò này thông qua các hình thức chủ yếu sau:

Thứ nhất, thông qua hoạt động tổ chức *tiếp công dân, xử lý đơn thư khiếu nại, tố cáo của công dân*. Ở Trung ương, từ năm 2015, các tổ chức chính trị - xã hội đã phối hợp với các cơ quan nhà nước Trung ương tổ chức tiếp dân tại Trụ sở tiếp dân Trung ương. Ở địa phương, đến năm 2017, tất cả cơ quan Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp tỉnh có phòng tiếp dân, trên 80% cơ quan Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cấp huyện thực hiện việc tiếp dân tại nơi làm việc” (Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Ban Dân chủ - Pháp luật 2017). Trong năm 2022, “bộ phận tiếp công dân 4 cấp của Mặt trận Tổ quốc đã xử lý 23.584 đơn thư, có 15.936 công văn chuyển đơn và công văn hướng dẫn công dân; tiếp 79.447 lượt công dân” (Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2023). Hoạt động này đã góp phần tạo các điều kiện thuận lợi để nhân dân phản ánh ý kiến của mình với Nhà nước, phát hiện các sai phạm của các cơ quan nhà nước, kịp thời có kiến nghị sửa đổi cũng như bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp của nhân dân.

Thứ hai, thông qua hoạt động *tiếp xúc cử tri, phản ánh ý kiến, kiến nghị của cử tri và nhân dân*. Theo quy định của pháp

luật, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp và các tổ chức chính trị - xã hội thành viên phối hợp với chính quyền địa phương tổ chức thực hiện kế hoạch tiếp xúc cử tri; tổ chức hội nghị tiếp xúc cử tri để tiếp thu ý kiến của cử tri, của nhân dân; phối hợp với Ủy ban Thường vụ Quốc hội tổng hợp ý kiến, kiến nghị của cử tri và nhân dân cả nước để báo cáo tại các kỳ họp Quốc hội. Năm 2022, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã phối hợp tổng hợp được 5.233 ý kiến, kiến nghị của cử tri và nhân dân cả nước để xây dựng báo cáo tổng hợp gửi tới Quốc hội tại kỳ họp thứ 3, thứ 4 và kỳ họp bất thường đã được các đại biểu Quốc hội và nhân dân đồng tình, đánh giá cao (Xem: Cổng thông tin điện tử Quốc hội).

Thứ ba, thông qua việc “tham dự các phiên họp của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Chính phủ, kỳ họp của Hội đồng nhân dân, phiên họp của Ủy ban nhân dân”, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội có thể phát huy vai trò của mình trong việc “tham gia xây dựng chính quyền” phản ánh “ý kiến, kiến nghị của nhân dân địa phương”; “đề xuất, kiến nghị với Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân những vấn đề cần thiết” (Xem: Luật Mặt trận Tổ quốc 2015 Điều 22).

Tóm lại, thông qua nhiều hình thức khác nhau, các tổ chức chính trị - xã hội phát huy vai trò của mình đối với việc

mở rộng sự tham gia của người dân, góp phần làm cho các chính sách của Nhà nước trở thành các sản phẩm mang tính xã hội để thực thi hiệu quả. Sự tham gia chính trị của nhân dân góp phần hạn chế những sai lầm trong hoạch định và thực thi chính sách của chính quyền, qua đó nâng cao hiệu quả quản lý phát triển xã hội.

2.3. Phát huy sức mạnh đại đoàn kết toàn dân tộc, thực hiện dân chủ, tăng cường đồng thuận xã hội

Trong số các tổ chức chính trị - xã hội, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đóng vai trò là một “liên minh chính trị” rộng lớn, là một biểu tượng của khối đại đoàn kết dân tộc và là một tổ chức tập hợp đông đảo nhất, rộng rãi nhất mọi tầng lớp nhân dân, mọi dân tộc, mọi tôn giáo, mọi thành phần kinh tế, mọi cá nhân. Các tổ chức chính trị - xã hội còn lại đều là thành viên của Mặt trận Tổ quốc, đóng vai trò nòng cốt trong việc xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân, thực hiện dân chủ và tăng cường sự đồng thuận xã hội.

Các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện vai trò này thông qua nhiều phương thức khác nhau: “đại diện, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân; mở rộng và đa dạng hóa các hình thức tập hợp đoàn kết nhân dân”; “tham gia đối thoại, hòa giải, xây dựng cộng đồng tự quản tại địa bàn khu dân cư”; “tham gia xây dựng và thực hiện chính sách an sinh xã hội của Nhà

nước”; “đề xuất, tham gia thực hiện các chương trình, phong trào, cuộc vận động góp phần chăm lo đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân”; “tổ chức hoặc phối hợp với cơ quan nhà nước tổ chức các cuộc vận động, phong trào thi đua yêu nước”;...

Trên thực tế, vai trò thực hiện dân chủ, tăng cường đồng thuận xã hội của các tổ chức chính trị - xã hội đạt được nhiều kết quả tích cực. Trong năm 2021, Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp đã vận động Quỹ “Vì người nghèo” và chương trình an sinh xã hội được trên 6.304 tỷ đồng (Lê Tiến Châu 2022b). Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các địa phương đã xây dựng 7.138 báo cáo tình hình nhân dân, với 53.378 ý kiến, kiến nghị được phản ánh, trong đó có 44.622 ý kiến, kiến nghị đã được cơ quan chức năng xử lý (Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2021: 5-6). Năm 2022, “Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các tỉnh, thành phố ban hành 25.575 báo cáo tình hình nhân dân; tổ chức 43.844 hội nghị đối thoại lắng nghe tâm tư, nguyện vọng của các tầng lớp nhân dân” (Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2022: 3).

2.4. Tham gia phòng, chống tham nhũng, lãng phí

Theo quy định của pháp luật, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia phòng, chống tham nhũng với các nội dung cơ bản: “tuyên truyền pháp luật về phòng, chống tham nhũng”; “cung cấp thông tin

và phối hợp với các cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền trong việc phát hiện, xác minh vụ việc tham nhũng, xử lý người có hành vi tham nhũng”; “yêu cầu cơ quan, tổ chức, cá nhân có thẩm quyền áp dụng biện pháp phòng ngừa tham nhũng, xác minh vụ việc tham nhũng”; “kiến nghị cơ quan nhà nước bảo vệ, khen thưởng đối với người có công phát hiện, tố cáo tham nhũng” (Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015. Điều 23). Trên thực tế, bằng nhiều phương thức khác nhau, các tổ chức chính trị - xã hội tham gia ngày càng có hiệu quả vào công tác phòng, chống tham nhũng, góp phần kiểm soát quyền lực nhà nước.

Thứ nhất, các tổ chức chính trị - xã hội thường xuyên cử đại diện tham gia các hoạt động giám sát, kiểm tra, thanh tra việc thực hiện các quy định của pháp luật về công khai, minh bạch trong tổ chức và hoạt động của các cơ quan nhà nước; giám sát việc kê khai tài sản, thu nhập cá nhân của cán bộ, công chức, đảng viên, những người có chức vụ, quyền hạn trong bộ máy nhà nước. Qua đó, góp phần hạn chế các hành vi tham nhũng, trục lợi cá nhân; tăng cường công khai, minh bạch trong tổ chức và hoạt động của bộ máy nhà nước.

Thứ hai, các tổ chức chính trị - xã hội thông qua việc tiếp công dân, tham gia giải quyết khiếu nại, tố cáo; tiếp xúc cử tri;... tiến hành thu thập thông tin, tiếp nhận các đơn thư, ý kiến phản ánh từ người dân về hành vi tham nhũng của

cán bộ, công chức trong bộ máy nhà nước; có kiến nghị với các cơ quan nhà nước có thẩm quyền xem xét, xử lý các hành vi vi phạm pháp luật.

Thứ ba, các tổ chức chính trị - xã hội bước đầu khai thác, sử dụng các cơ quan báo chí (như Tạp chí Mặt trận, Báo Đại đoàn kết và các tờ báo của các tổ chức thành viên) để tham gia vào cuộc đấu tranh phòng, chống tham nhũng, lãng phí.

Thứ tư, các tổ chức chính trị - xã hội, thông qua các hoạt động lấy phiếu tín nhiệm; giám sát cán bộ, công chức, đảng viên ở khu dân cư; giám sát việc thực hiện công khai, minh bạch và trách nhiệm của người đứng đầu; đặc biệt thông qua hoạt động của Ban Thanh tra nhân dân và Ban Giám sát đầu tư cộng đồng đã có những đóng góp đáng kể cho hoạt động phòng, chống tham nhũng ở cấp cơ sở.

2.5. Giám sát, phản biện xã hội

Giám sát, phản biện xã hội là những phương thức quan trọng để các tổ chức chính trị - xã hội phát huy vai trò tham gia quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị. Sự giám sát của các tổ chức chính trị - xã hội là việc “theo dõi, xem xét, đánh giá, kiến nghị đối với hoạt động của cơ quan, tổ chức, đại biểu dân cử, cán bộ, công chức, viên chức trong việc thực hiện chính sách, pháp luật” (Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015: Điều 25). Phản biện của các tổ chức chính trị - xã hội là việc “nhận xét, đánh giá, nêu chính kiến, kiến nghị đối với dự

thảo văn bản pháp luật, quy hoạch, kế hoạch, chương trình, dự án, đề án của cơ quan nhà nước” (Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015: Điều 32).

Sự giám sát, phản biện xã hội của các tổ chức chính trị - xã hội xuất phát từ nguyên tắc mọi quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân. Thông qua giám sát, phản biện xã hội, các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện sự kiểm soát của chủ thể quyền lực đối với chủ thể được ủy quyền, bảo vệ quyền và lợi ích chính đáng, hợp pháp của nhân dân, góp phần nâng cao hiệu quả quản lý phát triển xã hội trên lĩnh vực chính trị.

Các tổ chức chính trị - xã hội ngày càng phát huy được vai trò quan trọng của mình đối với quản lý phát triển xã hội thông qua giám sát, phản biện xã hội. Các hoạt động giám sát, phản biện xã hội được tổ chức thường xuyên. Theo thống kê, “giai đoạn 2014-2020, Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam đã triển khai 13 chương trình giám sát” (Minh Trang 2022); các nội dung giám sát ngày càng được đa dạng hóa, hàng năm Ban Thường trực Trung ương Mặt trận Tổ quốc và Trung ương các tổ chức chính trị - xã hội thực hiện khoảng trên 10 nội dung giám sát. Ở địa phương, giai đoạn 2019 - 2023, các tổ chức chính trị - xã hội chủ trì và tham gia phối hợp giám sát được 307.133 cuộc giám sát.

Về phản biện xã hội, ở Trung ương, từ 2019 đến 2022, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam cùng với các tổ chức thành viên đã

tổ chức nhiều hội nghị phản biện xã hội đối với nhiều dự án luật và văn bản pháp quy quan trọng, như Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật, Luật Người lao động Việt Nam đi làm việc ở nước ngoài theo hợp đồng (sửa đổi), dự thảo Luật Thanh niên, Luật Đất đai (sửa đổi), Luật Thanh tra (sửa đổi), Luật Thực hiện dân chủ ở cơ sở,... Ở địa phương, giai đoạn này Ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam các cấp ở địa phương phối hợp với các tổ chức chính trị - xã hội thành viên tổ chức được 44.731 cuộc phản biện xã hội.

Bảng 1: Số lượng các cuộc giám sát và phản biện xã hội do Mặt trận Tổ quốc các cấp ở địa phương thực hiện từ 2019 đến 2022

	2019	2020	2021	2022
Tổ chức giám sát và tham gia các đoàn giám sát	61.104	95.326	103.408	47.295
Phản biện xã hội	8.339	12.186	18.588	5618

Nguồn: Tổng hợp từ báo cáo của Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam.

Các hoạt động giám sát, phản biện xã hội của các tổ chức chính trị - xã hội dần đi vào nề nếp, phát huy hiệu quả

thực tiễn và trở thành một khâu quan trọng của quá trình tổ chức và thực thi quyền lực nhà nước. Phản biện xã hội ngày càng trở thành một khâu không thể thiếu trong quá trình hoạch định, ban hành các quyết sách chính trị của chính quyền; dần trở thành một hoạt động “tiền kiểm” góp phần hạn chế sự ra đời của các văn bản quy phạm pháp luật vi hiến; đồng thời mở rộng sự tham gia, tăng tính khoa học, tính thực tiễn và tính đại diện cho lợi ích của nhân dân trong hoạt động lập pháp.

3. Một số giải pháp nhằm phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội đối với quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị ở Việt Nam

Thứ nhất, đổi mới tổ chức và hoạt động của các tổ chức chính trị - xã hội để các tổ chức này tham gia ngày càng có hiệu quả vào quản lý phát triển xã hội.

Đổi mới các tổ chức chính trị - xã hội theo hướng tinh gọn bộ máy, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động. Xây dựng, phát triển các tổ chức chính trị - xã hội ở cơ sở theo hướng tự quản, tự chủ và chủ động, sáng tạo trong hoạt động để qua đó nhân dân thực hiện quyền làm chủ, phát huy tốt vai trò của mình đối với hoạt động quản lý phát triển xã hội.

Đổi mới hoạt động theo hướng thực hiện đúng chức năng, vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội. Các tổ chức chính trị - xã hội cần bám sát các chức năng, nhiệm vụ của mình và tình hình

thực tiễn nhằm tạo lập các diễn đàn phong phú, đa dạng để nhân dân tham gia vào hoạt động của Nhà nước, phát huy được trí tuệ trong việc đóng góp ý kiến, phản biện cho các chính sách và hoạt động của Nhà nước. Thực hiện tốt chức năng là những tổ chức “trung gian, chuyên tiếp” giữa nhân dân và Nhà nước, kết nối có hiệu quả đề các ý kiến, phản biện của nhân dân đến được với các cơ quan nhà nước.

Nâng cao chất lượng của công tác cán bộ nhằm xây dựng đội ngũ cán bộ có phẩm chất, đạo đức, năng lực hoạt động thực tiễn, nhạy bén, chuyên nghiệp thông qua việc thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp từ tuyển chọn, đào tạo, bồi dưỡng cho đến tạo các điều kiện vật chất, tinh thần và môi trường làm việc để đội ngũ cán bộ phát huy năng lực, trình độ.

Thứ hai, hoàn thiện cơ chế pháp lý nhằm phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội đối với quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị.

Hoàn thiện các quy định của pháp luật về giám sát, phản biện xã hội của các tổ chức chính trị - xã hội trên cơ sở rà soát, sắp xếp, hợp nhất một số nội dung của các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan như Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Luật Công đoàn, Luật Thanh tra, Luật Khiếu nại, Luật Tố cáo,... nhằm đảm bảo cơ sở pháp lý cho nhân dân và các tổ chức đại diện của mình phát huy tốt vai trò đối với việc quản lý phát triển xã hội.

Sửa đổi Luật ban hành các văn bản quy phạm pháp luật theo hướng minh bạch, khách quan và mở rộng sự tham gia từ phía xã hội. Tiếp tục sửa đổi, hoàn thiện Luật Bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân theo hướng nâng cao vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong tổ chức hiệp thương, lựa chọn, giới thiệu ứng cử viên và giám sát bầu cử. Hoàn thiện các quy định của pháp luật về quyền bãi miễn đại biểu của nhân dân, có những quy định cụ thể để phát huy vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong việc thực hiện quyền đề nghị bãi miễn đại biểu.

Thứ ba, tăng cường sự tham gia của người dân vào các hoạt động quản lý phát triển xã hội của các tổ chức chính trị - xã hội.

Xây dựng, hoàn thiện cơ chế huy động sự tham gia rộng rãi của các tầng lớp nhân dân vào các hoạt động tham gia quản lý phát triển xã hội trong lĩnh vực chính trị. Ở cấp Trung ương, chú trọng thu hút sự tham gia của các chuyên gia, các nhà khoa học, các cộng tác viên trên nhiều lĩnh vực để nâng cao chất lượng hoạt động giám sát, phản biện xã hội. Ở các cấp địa phương, thực hiện các biện pháp tăng cường sự tham gia rộng rãi của các tầng lớp nhân dân, đồng thời chú trọng thu hút các cá nhân tiêu biểu, những người có uy tín và ảnh hưởng lớn trong cộng đồng.

Ngoài ra, cần tạo cơ chế để thu hút thêm ngày càng nhiều các chuyên gia

trên các lĩnh vực chuyên môn khác nhau tham gia vào hoạt động phản biện xã hội đối với các vấn đề chuyên môn nhằm nâng cao tính khoa học, hiệu quả của các nhận xét, kiến nghị, đề xuất. Phát huy tốt vai trò và huy động trí tuệ của các hội đồng tư vấn của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội. Thu hút được các chuyên gia giỏi về chuyên môn, quản lý, có kinh nghiệm thực tế tham gia các hội đồng, ban, tổ tư vấn của Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội. □

Tài liệu trích dẫn

1. Cổng thông tin điện tử Quốc hội (quochoi.vn).

2. Hiến pháp năm 2013.

3. Minh Trang. 2022. “Hoạt động phản biện xã hội các cấp chưa hiệu quả”. Báo Điện tử Chính phủ. (<https://baochinhphu.vn/hoat-dong-phan-bien-xa-hoi-cac-cap-chua-hieu-qua-102220513112514367.htm>).

4. Lê Tiến Châu. 2022. “Phát huy vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội trong giám sát công tác tổ chức và cán bộ”. *Tạp chí Cộng sản* (tapchicongsan.org.vn).

5. Lê Tiến Châu (2022b). “Mặt trận Tổ quốc Việt Nam phát huy vai trò đại diện, bảo vệ quyền và lợi ích hợp pháp, chính đáng của nhân dân trong thời kỳ mới”. *Tạp chí Mặt trận Online* (tapchimattran.vn).

6. Luật Bầu cử đại biểu Quốc hội và đại biểu Hội đồng nhân dân năm 2015.

7. Luật Mặt trận Tổ quốc Việt Nam 2015.

8. Phạm Ngọc Thanh. 2016. *Quản lý phát triển xã hội tại Tây Nguyên trong xóa đói giảm nghèo, bảo trợ xã hội và y tế*. Hà Nội: Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật.

9. Phan Xuân Sơn. 2012. *Hệ thống chính trị và một số vấn đề về đổi mới hệ thống chính trị ở Việt Nam*. Hà Nội: Nxb. Chính trị - Hành chính.

10. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. 2021. *Báo cáo kết quả công tác Mặt trận năm 2021, chương trình phối hợp và thống nhất hành động năm 2022 của Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*.

11. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. 2022. *Báo cáo kết quả công tác Mặt trận năm 2022, chương trình phối hợp và thống nhất hành động năm 2023 của Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*.

12. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. 2023. “Vai trò của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam trong thực hiện dân chủ ở cơ sở nhằm góp phần giải quyết hiệu quả đơn thư khiếu nại, tố cáo”. (mattran.org.vn).

13. Ủy ban Trung ương Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, Ban Dân chủ - Pháp luật. 2017. *Báo cáo tổng hợp đề tài khoa học cấp Bộ: Thực trạng và giải pháp nâng cao hiệu quả công tác giám sát xã hội của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam*. TS. Nguyễn Quang Minh chủ nhiệm. Hà Nội.